

**نقش دولت در اشتغال پایدار از طریق نمایشگاه‌ها: تحلیل جامع
حکمرانی، سیاست‌گذاری و توسعه سرمایه انسانی
(مطالعه موردی: نمایشگاه بین‌المللی شهر آفتاب)**

**عباس تقدسی نژاد
مدیر عامل شرکت بهره‌برداری نمایشگاه‌های بین‌المللی شهر آفتاب**

نشست علمی

چکیده

صنعت نمایشگاهی جهانی (MCE): از یک تسهیل‌گر صرف برای مبادلات تجاری به یک ابزار استراتژیک برای سیاست‌های اقتصاد کلان تبدیل شده است.

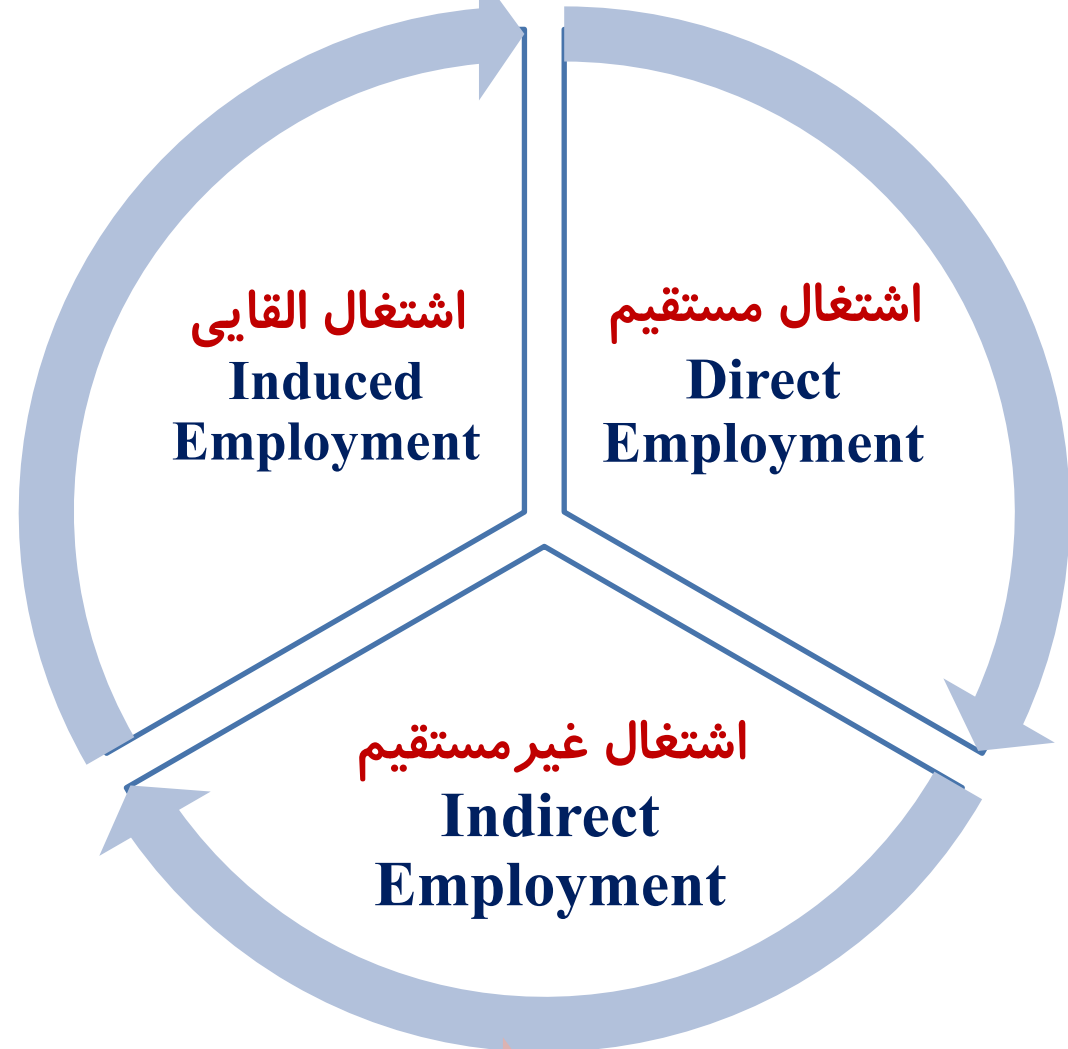
بر اساس آمارهای اتحادیه جهانی صنعت نمایشگاهی (UFI)، این صنعت در سال ۲۰۲۴ با ایجاد تأثیر اقتصادی ۳۶۸ میلیارد یورویی و حمایت از ۴,۳ میلیون شغل، نقشی حیاتی در اقتصاد جهانی ایفا کرده است. (UFI, 2025) با این حال، رابطه بین صنعت نمایشگاهی و اشتغال صرفاً تابعی از تقاضای بازار نیست؛ بلکه به طور فزاینده‌ای توسط مداخلات دولتی هدایت می‌شود. دولت‌ها از نقش سنتی تنظیم‌گر (رگولاتور) خارج شده و به عنوان "**دولت کارآفرین**" عمل می‌کنند که با سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، یارانه دهی به مشارکت‌کنندگان و الزام استانداردهای پایداری، ترکیب بازار کار را تغییر می‌دهند. با بررسی اسناد سیاست‌گذاری کشورهای آلمان، چین، امارات متحده عربی، سنگاپور و ایالات متحده، استدلال می‌شود که اشتغال پایدار تنها به معنای تعداد شغل نیست، بلکه بر مهارت‌های با ارزش افزوده بالا، سواد دیجیتال و شایستگی‌های سبز متمرکز است که از طریق نقشه‌های راه استراتژیک دولتی هدایت می‌شوند.

نمایشگاه‌ها، به ویژه نمایشگاه‌های تجاری و تخصصی (trade fairs)، یکی از مهم‌ترین ابزارهای اقتصادی برای رشد، تبادل دانش، جذب سرمایه و ایجاد فرصت‌های شغلی هستند. این رویدادها نه تنها به طور مستقیم شغل‌هایی مانند سازمان‌دهی، ساخت غرفه، خدمات پذیرایی و امنیت ایجاد می‌کنند، بلکه به طور غیرمستقیم نیز بر صنایع مرتبط مانند گردشگری، حمل‌ونقل، هتلداری و تولید تأثیر گذاشته و زنجیره‌ای از اشتغال را به وجود می‌آورند. طبق گزارش‌های جهانی، صنعت نمایشگاه‌ها سالانه میلیاردها دلار خروجی اقتصادی تولید می‌کند و میلیون‌ها شغل را پشتیبانی می‌کند. این بررسی بر اساس داده‌های معتبر از سازمان‌هایی مانند (UFI) اتحادیه جهانی نمایشگاه‌ها، انجمن صنعت نمایشگاه آلمان (AUMA)، مرکز تحقیقات صنعت نمایشگاه آمریکا (CEIR) و صنعت نمایشگاهی چین استوار است.

• ابعاد اقتصادی و اشتغال‌زایی صنعت
نمایشگاهی

• نقش دولت در تغییر پارادایم از کمیت
به کیفیت شغل

همگرایی
دیپلماسی
تجاری و
سیاست‌های
بازار کار

چارچوب‌های نظری: دولت به عنوان معمار اکوسیستم رویداد

دولت کارآفرین و سیاست‌گذاری مأموریت‌گرا

حکمرانی مشارکتی و مشارکتهای عمومی-خصوصی
(PPPs)

پایداری: فشار خارجی در برابر دینامیک داخلی

دولت کارآفرین و سیاست‌گذاری مأموریت‌گرا

نقش دولت کارآفرین، در صنعت نمایشگاهی مانند چین و امارات مشهود است که به عنوان کاتالیزوری برای اشتغال بخش خصوصی عمل می‌کنند.

دولت با ساختن "صحنه" تجارت، به طور فعال تقاضا برای نیروی کار تخصصی را ایجاد می‌کند.

در این زمینه، نمایشگاه‌ها صرفاً رویدادهای تجاری نیستند، بلکه "مأموریت‌هایی" برای موقعیت‌یابی یک شهر یا کشور به عنوان قطب صنایع خاص هستند. این رویکرد مأموریت‌گرا تکامل بازار کار را هدایت می‌کند و تقاضا برای "کارگران دانش‌محور" (Knowledge Workers) را به جای کارکنان عمومی خدمات مهمان‌نوازی ایجاد می‌نماید (Bathelt et al., 2014).

حکمرانی مشارکتی و مشارکتهای عمومی-خصوصی (PPPs)

مشارکتهای عمومی-خصوصی - Public-Private Partnerships PPPs

مشارکتهای عمومی-خصوصی نوعی همکاری بلندمدت بین دولت و بخش خصوصی برای تأمین مالی، طراحی، اجرا و بهره‌برداری از پروژه‌های عمومی، زیر ساخت‌ها و رویدادهای نمایشگاهی است. در این مدل دولت معمولاً زمین مجور ها و چارچوب‌های قانونی را فراهم می‌کند و بخش خصوصی مسئول مدیریت و نوآوری عملیاتی است.

در این الگو، ریسک‌ها، منابع و مسئولیت‌ها به صورت مشخص بین طرفین تقسیم می‌شود.

PPPs ابزاری مؤثر برای افزایش بهره‌وری، کاهش بار مالی دولت و استفاده از نوآوری بخش خصوصی محسوب می‌شوند.

پایداری: فشار خارجی در برابر دینامیک داخلی

یک تنش نظری انتقادی در مورد پایداری وجود دارد. تحقیقات نشان می‌دهد که در حالی که مقامات دولتی اغلب تعهدات پایداری را به عنوان استانداردهای جهانی تحمیل‌شده از خارج می‌بینند، مقامات تجاری ممکن است فاقد درک عمیق از پویایی‌های سیاسی داخلی لازم برای اجرای آنها باشند (Harrison et al., 2023) با این حال، زمانی که دولت‌ها پایداری را اجباری می‌کنند (مانند الزامات پیمان سبز اتحادیه اروپا برای رویدادها)، این امر باعث تغییر ساختار، در اشتغال

فشارهای خارجی مانند الزامات مشاغل سخت در صنعت نمایشگاهی آلمان تأثیر چندلایه و ساختاری در چهار محور اصلی بر این صنعت داشته است که شامل (افزایش هزینه‌های عملیاتی و نیروی انسانی، کمبود نیروی کار ماهر، تسریع دیجیتالی‌سازی و نوآوری و کاهش رقابت‌پذیری در برابر برخی کشورها با مقررات انعطاف‌پذیرتر فشارهای خارجی مانند الزامات مشاغل سخت: در **کوتاه مدت**: هزینه‌زا و چالش‌برانگیز هستند

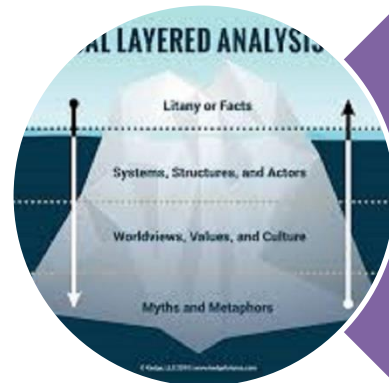
در **بلند مدت**: باعث مدرن‌سازی، پایداری و حرفه‌ای‌تر شدن صنعت نمایشگاهی آلمان شده‌اند به همین دلیل، آلمان همچنان یکی از سه قدرت اصلی صنعت نمایشگاهی جهان باقی مانده،

می‌شود و طبقه جدید ایجاد می‌کند (202).

معماری اقتصادی اشتغال در نمایشگاه‌ها

تأثیر اقتصادی نمایشگاه‌ها بر اشتغال چندلایه است. دولت‌ها بسته به مرحله توسعه اقتصادی و اولویت‌های استراتژیک خود، از این لایه‌ها به شیوه‌های متفاوتی بهره‌برداری می‌کنند

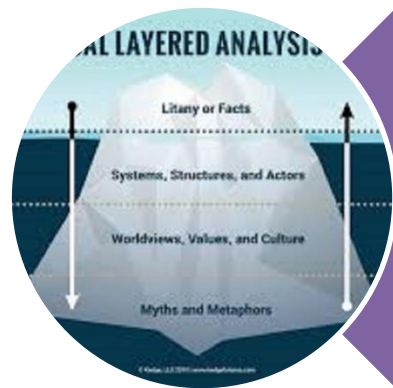
تحلیل عمیق لایه‌های اشتغال

فصلی بودن و ثبات اشتغال
Seasonality

توسعه منطقه‌ای و خوشه‌سازی صنعتی

تحلیل عمیق لایه‌های اشتغال

داده‌های UFI نشان می‌دهد که شاخص‌ها (تعداد نمایشگاه‌ها، حضور بازدیدکنندگان، مشارکت غرفه‌داران، درآمد صنعت و اشتغال مرتبط) در حال بازگشت پسا کرونا هستند و دولت‌ها با سیاست‌های تسهیل‌گر نقش مهمی دارند (UFI, 2025).

اشتغال مستقیم و بازگشت

اشتغال غیرمستقیم در زنجیره تأمین به شدت به یارانه‌های دولتی وابسته است. برای مثال، برنامه AMP آلمان که حضور شرکت‌های کوچک و متوسط (SMEs) در نمایشگاه‌های خارجی را تسهیل می‌کند، به طور مستقیم موجب افزایش تعداد نمایشگاه‌ها، ایجاد مشاغل خدماتی مستقیم و غیر مستقیم ناشی از حمایت دولت می‌شوند.

یارانه‌های دولتی و اشتغال B2B

اشتغال القایی ناشی از "اثر ضریب فزاینده" (Multiplier Effect) توجیه اصلی برای هزینه‌های عمومی

افران

بر اساس گزارش‌های سازمان جهانی گردشگری به طور متوسط در دنیا هر ۵ تا ۱۰ گردشگر موجب ایجاد یک شغل می‌شوند و به صورت کلی گردشگری ۱۰٪ اشتغال جهانی را تأمین میکند که حدود ۳۳۰ تا ۳۵۷ میلیون شغل می‌شود.

اثر ضریب فزاینده

فصلی بودن و ثبات اشتغال Seasonality

یکی از مهم‌ترین استدلال‌ها برای حمایت دولت از صنعت مایس، ماهیت **ضد فصلی** آن است. برخلاف گردشگری تفریحی که اغلب وابسته به آب‌وهوا است، نمایشگاه‌ها در تمام طول سال (به جز تعطیلات اصلی) برگزار می‌شوند. استراتژی ملی هند برای مایس به صراحت اشاره می‌کند که گردشگری مایس "فصل کم‌رونق" خطوط هوایی و هتل‌ها را جبران می‌کند (Ministry of Tourism India, 2022) دولت‌ها با مناقصه استراتژیک برای کنگره‌های بین‌المللی در ماه‌های غیرپیک، می‌توانند منحنی تقاضای نیروی کار را هموار کرده و از اثرات اجتماعی نامطلوب بیکاری فصلی مانند مهاجرت و بی‌ثباتی شغلی جلوگیری کنند.

توسعه منطقه‌ای و خوشه‌سازی صنعتی

چین از استراتژی توسعه خوشه‌های نمایشگاهی در مناطق مختلف استفاده می‌کند. این نشان می‌دهد که دولت چگونه از مایس (MICE) برای توزیع فرصت‌های شغلی به صورت جغرافیایی استفاده می‌کند. تحقیقات نشان می‌دهد که سیاست‌های عملی برای ارتقای نمایشگاه‌های الکترونیکی (e-exhibition) و همکاری‌های بین‌المللی می‌تواند ابزاری برای کاهش نابرابری‌های منطقه‌ای باشد (Abbass et al., 2022).

نقش جهانی نمایشگاه‌ها در اشتغال‌زایی

صنعت نمایشگاه‌ها در سطح جهانی به عنوان یک موتور اقتصادی عمل می‌کند. بر اساس گزارش UFI Global Exhibition Barometer، در سال ۲۰۲۴ حدود ۳۲,۰۰۰ نمایشگاه در سراسر جهان برگزار شد که این تعداد مشابه سطوح پیش از همه‌گیری کووید-۱۹ است.

- این رویدادها نه تنها درآموزایی می‌کنند، بلکه اشتغال قابل توجهی ایجاد می‌کنند.
- طبق آمار UFI، صنعت نمایشگاه‌ها در سطح جهانی حدود ۲۷۲ میلیارد یورو (حدود ۲۹۵ میلیارد دلار) خروجی اقتصادی کل (شامل مستقیم، غیرمستقیم و القایی) تولید می‌کند و بیش از ۳.۲ میلیون شغل مستقیم و غیرمستقیم را پشتیبانی می‌کند.

این شغل‌ها شامل نقش‌های مستقیم مانند مدیران نمایشگاه، طراحان غرفه و کارگران ساختمانی، و نقش‌های غیرمستقیم مانند رانندگان، هتلداران و تامین‌کنندگان مواد غذایی می‌شود.

- در گزارش دیگری از UFI در سال ۲۰۱۹ (که هنوز به عنوان مرجع پایه استفاده می‌شود)، نمایشگاه‌ها ۱۶۷ میلیارد یورو (۱۹۸ میلیارد دلار) به GDP جهانی کمک کرده و میلیون‌ها شغل ایجاد کرده‌اند.

نقش جهانی نمایشگاه‌ها در اشتغال‌زایی

با توجه به رشد پس از همه‌گیری، پیش‌بینی می‌شود که درآمد صنعت در سال ۲۰۲۴ حدود ۱۶٪ و در ۲۰۲۵ حدود ۱۸٪ افزایش یابد، که این رشد مستقیماً به افزایش اشتغال منجر می‌شود. به عنوان مثال، ۴۶٪ از شرکت‌های نمایشگاه‌دار جهانی در نظرسنجی UFI اعلام کرده‌اند که در شش ماه آینده (تا اوایل ۲۰۲۶) نیروی کار خود را افزایش خواهند داد.

مچنین، گزارش Events Industry Council نشان می‌دهد که رویدادهای تجاری (شامل نمایشگاه‌ها) در سال ۲۰۱۷ حدود ۶۲۱ میلیارد دلار GDP مستقیم تولید کرده و بیش از ۱۰.۳ میلیون شغل مستقیم ایجاد کرده‌اند. این آمار نشان‌دهنده تأثیر چندبرابری نمایشگاه‌ها است؛ به طوری که هر شغل مستقیم می‌تواند تا ۳-۵ شغل غیرمستقیم ایجاد کند.

تحلیل تطبیقی مدل‌های استراتژیک دولتی

دولت‌های سراسر جهان رویکردهای متمایزی را برای بهره‌برداری از نمایشگاه‌ها جهت اشتغال اتخاذ کرده‌اند. این مدل‌ها منعکس‌کننده اقتصاد سیاسی گسترده‌تر آن‌ها هستند

مدل آلمان (فدرال / AUMA)	مدل چین (برنامه ۵ ساله چهاردهم)	مدل سنگاپور (STB/SACEOS)	مدل دبی (دستور کار D33)	
توسعه صادرات برای SMEs؛ امنیت شغلی در تولید داخلی	رشد با کیفیت بالا؛ توسعه منطقه‌ای؛ رهبری صنایع استراتژیک	رهبری پایداری؛ ارتقای مهارت نیروی کار؛ گردشگری با ارزش بالا.	تنوع‌بخشی اقتصادی؛ جذب استعداد؛ بومی‌سازی نیروی کار.	هدف اصلی
پایون‌های ملی یارانه‌ای (AMP)	خوشه‌های منطقه‌ای هدایت‌شده توسط دولت؛ ادغام با سیاست صنعتی.	چارچوب‌های شایستگی؛ برنامه تبدیل شغلی (CCP)	سرمایه‌گذاری عظیم زیرساختی؛ برندسازی جهانی؛ مناطق آزاد.	مکانیسم کلیدی
حفظ مشاغل صنعتی موجود از طریق صادرات.	ایجاد شغل در بخش‌های فناوری نوظهور (رباتیک، خودرو برقی)	بازآموزی برای نقش‌های "سبز" و "هوشمند".	ایجاد شغل در بخش خصوصی برای اتباع؛ جذب نخبگان جهانی	تمرکز اشتغال

مدل آلمان: حمایت دولتی از کسب و کارهای کوچک و متوسط (SMEs) و صادرات

آلمان همچنان مقصد برتر نمایشگاه‌های تجاری جهان است. مدل آلمان با حمایت قوی فدرال و ایالتی مشخص می‌شود که عمدتاً شرکت‌های کوچک و متوسط (Mittelstand) را هدف قرار می‌دهد.

● **AUMA و برنامه AMP:** انجمن صنعت نمایشگاهی آلمان (AUMA) با وزارت فدرال امور اقتصادی همکاری می‌کند تا برنامه نمایشگاه‌های تجاری خارجی (AMP) را اجرا کند. بودجه فدرال برای این برنامه حدود ۴۴ تا ۴۹ میلیون یورو است که حضور شرکت‌های آلمانی را در بازارهای جهانی تسهیل می‌کند (AUMA, n.d.).

● **منطق اشتغال:** با حمایت از فعالیتهای صادراتی SMEs، دولت مشاغل تولیدی و خدماتی داخلی را تضمین می‌کند. آمارها نشان می‌دهد که ۸۴ درصد از غرفه‌داران توانسته‌اند صادرات خود را تضمین یا افزایش دهند که مستقیماً بر حفظ مشاغل تأثیر دارد (AUMA, n.d.).

طبق گزارش AUMA، نمایشگاه‌های آلمان سالانه بیش از ۲۳۰,۰۰۰ شغل مستقیم و غیرمستقیم ایجاد می‌کنند

- در سال ۲۰۲۴، آلمان حدود ۷۰ مرکز نمایشگاه داشت که بیش از ۲.۴۶ میلیون بازدیدکننده بین‌المللی جذب کرد و درآمد آن به ۱۰۶٪ سطوح سال قبل رسید،

مدل چین: برنامه‌ریزی دولتی و نوسازی

رویکرد چین توسط برنامه پنج‌ساله چهاردهم (۲۰۲۱-۲۰۲۵) تعریف می‌شود که صنعت نمایشگاهی را به عنوان پلتفرمی برای "توسعه با کیفیت بالا" و "چرخش دوگانه (Dual Circulation)" قرار می‌دهد (CCPIT, 2021).

اقتصاد اولی‌ها (Debut Economy) در ماکائو، دولت با استفاده از رویدادهایی مانند C-PLPEX و MIF، "اقتصاد اولی‌ها" را ترویج می‌کند؛ یعنی استفاده از نمایشگاه‌ها برای رونمایی از محصولات و فناوری‌های جدید. این استراتژی با هدف ایجاد تصویر "مایس هوشمند" و تنوع‌بخشی به اشتغال فراتر از بخش بازی و سرگرمی انجام می‌شود (Government of Macao SAR, 2025)

- در سال ۲۰۲۴ تعداد ۳,۸۴۴ نمایشگاه اقتصادی-تجاری با مساحت کل ۱۵۵ میلیون متر مربع برگزار کرد.
- در نیمه اول سال ۲۰۲۳، تعداد ۱۹۴۷ نمایشگاه برگزار شد که ۳.۹ برابر سال قبل بود و به رشد اقتصادی کمک کرد.
- (نمایشگاه واردات بین‌المللی چین) در سال ۲۰۲۵ رکورد زد و بیش از ۵۰۰ میلیارد دلار معامله ایجاد کرد که به طور غیرمستقیم شغل‌هایی در صادرات و تولید ایجاد می‌کند.

ایالات متحده آمریکا (تمرکز بر نمایشگاه‌های B2B)

آمریکا حدود ۱۳,۰۰۰ نمایشگاه سالانه برگزار می‌کند که تأثیر اقتصادی قابل توجهی دارد.

صنعت نمایشگاه در آمریکا حدود ۱۰۱ میلیارد دلار خروجی مستقیم اقتصادی تولید می‌کند و بیش از ۶۸۰,۰۰۰ شغل پشتیبانی می‌کند. در سه‌ماهه چهارم ۲۰۲۴، شاخص CEIR Total Index به ۹۵.۶ رسید که بالاترین سطح پس از همه‌گیری است و نشان‌دهنده بهبود است. در سال ۲۰۲۳، این صنعت ۱۹.۶٪ رشد سالانه داشت، اما هنوز ۲۰٪ زیر سطوح ۲۰۱۹ است.

نمایشگاه‌هایی مانند CES در لاس‌وگاس هزاران شغل موقت ایجاد می‌کنند و به طور متوسط، شرکت‌های آمریکایی سالانه در ۷.۸ نمایشگاه بین‌المللی شرکت می‌کنند که به زنجیره اشتغال کمک می‌کند.

پیش‌بینی CEIR برای ۲۰۲۵ نشان‌دهنده ثبات با رشد جزئی است، با تمرکز بر بخش‌های فناوری و بهداشت است.

مدل سنگاپور: پایداری و مهارت‌های آینده

سنگاپور مدلی تکنوکراتیک را ارائه می‌دهد که در آن دولت فعالانه پروفایل مهارتی نیروی کار مایس را شکل می‌دهد.

- **نقشه‌های راه پایداری:** هیئت گردشگری سنگاپور (STB) و انجمن سازمان دهندگان و تامین کنندگان کنوانسیون و نمایشگاه سنگاپور (SACEOS) "نقشه راه پایداری مایس سنگاپور" را راه‌اندازی کردند (Singapore Tourism Board & SACEOS, 2022). این فقط یک برنامه زیست‌محیطی نیست، بلکه یک استراتژی توسعه نیروی کار است.
- **برنامه‌های تبدیل شغلی** (CCP) دولت بازآموزی متخصصان گردشگری را برای نقش‌های جدید مانند "مدیر پایداری" یا "استراتژیست رویداد دیجیتال" تأمین مالی می‌کند. این برنامه حمایت حقوقی تا ۹۰٪ برای کارگران مسن که تحت آموزش برای نقش‌های جدید هستند، ارائه می‌دهد (Workforce Singapore, 2025).

مدل دبی (D33): تنوع بخشی و جذب استعداد

دستور کار اقتصادی D33 دبی با هدف دو برابر کردن اقتصاد تا سال ۲۰۳۳، از مایس برای جذب سرمایه انسانی استفاده می‌کند (Government of Dubai, 2023).

• **مایس به عنوان آهنربای استعداد:** برخلاف مدل‌های متمرکز بر صادرات، دبی از رویدادهای سطح بالا برای نمایش زیست‌پذیری شهر و تشویق نخبگان به مهاجرت استفاده می‌کند.

• **بومی‌سازی (Emiratisation):** این دستور کار شامل اهداف مشخصی برای ادغام ۶۵,۰۰۰ جوان اماراتی در بخش خصوصی است (Government of Dubai, 2023). بخش مایس به دلیل پرستیژ و دید بین‌المللی، وسیله‌ای کلیدی برای این ملی‌سازی نیروی کار است.

امارات متحده عربی با تمرکز بر Dubai

یکی از بزرگ‌ترین رویدادهای تاریخ بود که تأثیر بلندمدتی بر اشتغال داشت. طبق گزارش EY، این نمایشگاه از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۴۲ حدود ۱۵۴.۹ میلیارد درهم (حدود ۴۲ میلیارد دلار) به اقتصاد امارات اضافه می‌کند و بیش از ۱ میلیون شغل-سال (معادل یک سال کار برای یک نفر) ایجاد می‌کند. در دوره آماده‌سازی و برگزاری، سالانه ۵۰,۰۰۰ تا ۹۰,۰۰۰ شغل جدید ایجاد شد، به ویژه در ساخت‌وساز، گردشگری و خدمات همچنان فرصت‌های شغلی در فناوری و آموزش ایجاد می‌کند و به **SMEs** (شرکت‌های کوچک و متوسط) ۶.۸ میلیارد درهم قرارداد داد که به رشد اشتغال کمک نمود. که نشان‌دهنده چگونگی استفاده از یک رویداد بزرگ برای اشتغال پایدار است.

تاریخچه صنعت نمایشگاهی ایران

دومین نمایشگاه آسیایی تهران

پس از انقلاب اسلامی، این صنعت ادامه یافت و ایران عضو اتحادیه جهانی صنعت نمایشگاهی (UFI) شد (ابتدا شرکت تهران و سپس سایت‌های تبریز، مشهد، اصفهان، شیراز و کیش). از دهه ۱۳۷۰ به بعد، نمایشگاه‌ها گسترش یافتند و تهران به یکی از مراکز مهم نمایشگاهی خاورمیانه تبدیل شد.

وضعیت فعلی (تا پایان ۲۰۲۵)

صنعت نمایشگاهی ایران همچنان فعال و در حال رشد است، علی‌رغم چالش‌های اقتصادی و تحریم‌ها. **مراکز اصلی نمایشگاهی ایران:** در تهران زیر ساخت‌های نمایشگاهی به صورت نمایشگاه‌های اصلی (ملی / بین‌المللی) و نمایشگاه‌های فرعی یا مکمل دسته‌بندی کرد که نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران و نمایشگاه شهر آفتاب بزرگ‌ترین مراکز اصلی هستند و سالانه ده‌ها نمایشگاه تخصصی (مانند صنعت ساختمان، نفت و گاز، خودرو، گردشگری، چاپ و بسته‌بندی، تجهیزات آزمایشگاهی ایران‌ساخت) برگزار می‌کند. سایت‌های استانی مانند اصفهان، مشهد و کیش نیز فعال هستند.

آمارهای کلیدی: ارزش صنعت نمایشگاهی ایران حدود ۴۰۰ میلیون دلار برآورد می‌شود. سهم فضایی ایران از جهان حدود ۲ درصد است. بیش از ۶ هزار نفر مستقیماً در مراکز، برگزارکنندگان و غرفه‌سازان اشتغال دارند و حدود ۱۶۰ هزار شغل غیرمستقیم ایجاد شده است.

تأثیر تحریم‌ها: تحریم‌ها حضور شرکت‌های خارجی را کاهش داده و تبادل فناوری را محدود کرده، اما صنعت به سمت خودکفایی و تمرکز روی بازار داخلی و کشورهای همسایه (مانند اوراسیا، آفریقا و آسیا) حرکت کرده است. بسیاری از نمایشگاه‌ها همچنان با مشارکت داخلی قوی برگزار می‌شوند و فرصت‌هایی برای رونق محلی (هتلداری، حمل‌ونقل) ایجاد می‌کنند.

ایران یکی از پیشگامان منطقه خاورمیانه در این صنعت است و نمایشگاه‌ها نقش کلیدی در توسعه صادرات و معرفی توانمندی‌های داخلی ایفا می‌کنند.

ایران: چالش‌ها و پتانسیل اشتغال‌زایی نمایشگاه‌ها

در ایران، صنعت نمایشگاه‌ها نقش مهمی در اقتصاد غیرنفتی ایفا می‌کند، اما تحت تأثیر تحریم‌ها، نوسانات ارزی و همه‌گیری قرار گرفته است. طبق آمار، صنعت نمایشگاه ایران حدود ۷۰,۰۰۰ شغل مستقیم (مانند سازمان‌دهندگان، غرفه‌سازان و پرسنل خدماتی) و تا ۷۰۰,۰۰۰ شغل غیرمستقیم (در گردشگری، حمل‌ونقل و صنایع مرتبط) ایجاد می‌کند..

- انجمن نمایشگاه‌های بین‌المللی ایران تأکید می‌کند که نمایشگاه‌ها نه تنها رویداد برگزار می‌کنند، بلکه به رفع کمبود نیروی کار ماهر در سایر صنایع کمک می‌کنند و فرصت‌های آموزشی ایجاد می‌کنند.
- در سال ۲۰۲۴ (سال شمسی ۱۴۰۳)، تراز تجاری ایران منفی بود، اما نمایشگاه‌های صادراتی مانند نمایشگاه‌های تخصصی در تهران، مشهد و اهواز به توسعه تجارت کمک کردند. با حضور هزاران شرکت، فرصت‌های شغلی موقت و دائمی ایجاد می‌کند. برای مثال، برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی مانند FINEX (نمایشگاه صنایع مالی) نشان می‌دهد که پتانسیل صنعت نمایشگاه در ایران برای افزایش اشتغال بالا است، به ویژه در بخش‌های کشاورزی، صنعت و هنر، اما نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتر دارد.

ایران: چالش‌ها و پتانسیل اشتغال‌زایی نمایشگاه‌ها

- در سال ۲۰۲۵، با تأکید دولت بر نمایشگاه‌های خارجی و جذب پروژه‌های بین‌المللی، انتظار می‌رود اشتغال افزایش یابد، اما چالش‌هایی مانند تحریم‌ها مانع رشد کامل می‌شود.
- نمایشگاه‌ها در ایران به توسعه گردشگری خلاق کمک کرده و شغل‌هایی در صنایع دستی ایجاد می‌کنند، در مقایسه با کشورهای پیشرفته، ایران می‌تواند با تمرکز بر نمایشگاه‌های دیجیتال و منطقه‌ای، اشتغال را تا ۲۰-۳۰٪ افزایش دهد.

در نتیجه، نمایشگاه‌ها ابزاری قدرتمند برای اشتغال‌زایی هستند که در کشورهای توسعه‌یافته مانند آلمان و آمریکا میلیون‌ها شغل ایجاد می‌کنند، در حالی که در ایران پتانسیل بالایی وجود دارد اما نیاز به حمایت بیشتر دارد. این صنعت نه تنها شغل ایجاد می‌کند، بلکه به رشد پایدار اقتصادی کمک می‌رساند.

پیش‌بینی آینده، فرصت‌ها، چالش‌ها و چشم‌انداز کلی

- آینده صنعت نمایشگاهی

ایران رو به رشد و امیدوارکننده است، اما وابسته به عوامل خارجی و داخلی می‌باشد

- فرصت‌ها:

با تمرکز دولت روی جهش تولید، اقتصاد دانش‌بنیان و دیپلماسی اقتصادی، نمایشگاه‌ها به پلتفرمی برای شبکه‌سازی، جذب سرمایه و صادرات تبدیل خواهند شد. روندهایی مانند صنعت سبز، فناوری‌های نوین (هوش مصنوعی در غرفه‌سازی) و نمایشگاه‌های تخصصی (مانند انرژی‌های تجدیدپذیر، معدن) تقویت می‌شوند. رویدادهایی مانند کیش‌اینوکس یا ایران اکسپو می‌توانند به هاب منطقه‌ای تبدیل شوند.

- **چالش‌ها:** تحریم‌ها همچنان مانع حضور گسترده خارجی و انتقال فناوری هستند، اما تجربه نشان داده صنعت مقاوم است و می‌تواند با دور زدن محدودیت‌ها (مانند تمرکز روی کشورهای غیرغربی) پیشرفت کند.

- **چشم‌انداز کلی:** اگر روابط بین‌المللی بهبود یابد، رشد سریع‌تری انتظار می‌رود. در غیر این صورت، تمرکز روی بازار داخلی و منطقه‌ای ادامه خواهد یافت. کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند این صنعت به پیشران اقتصادی تبدیل شود و نقش مهمی در جذب سرمایه‌گذاری و توسعه پایدار ایفا کند، به ویژه با زیرساخت‌های موجود و نیروی متخصص.

رهبری مبتنی بر بهره‌وری و سیاست‌گذاری

نقش دولت

- دولت‌ها نقش مهمی در تأمین مالی زیرساخت‌های دیجیتال مورد نیاز برای مایس هوشمند دارند. تحقیقات در شهرهای چین نشان می‌دهد که "حکمرانی دیجیتال" کارایی فنی صنعت گردشگری را به طور قابل توجهی افزایش می‌دهد

اقتصاد رویدادهای هیبریدی و شکاف مهارت

- دوران پسا-کرونا مدل "رویداد هیبریدی" را تثبیت کرده است. این فرمت نیازمند نیروی کاری است که هم در مهمان‌نوازی فیزیکی و هم در پخش دیجیتال مسلط باشد.

هوش مصنوعی

- گزارش‌های **UFI** نشان می‌دهد که ۹۲٪ شرکت‌ها اکنون از هوش مصنوعی استفاده می‌کنند سیاست‌های دولتی که از "سواد دیجیتال" حمایت می‌کنند، برای جلوگیری از شکاف دیجیتال در نیروی کار مایس ضروری هستند.

توسعه سرمایه انسانی: دولت به عنوان آموزش گر

پر کردن شکاف
دانشگاه و صنعت

شایستگی
ی

توانمندسازی
جوامع بومی و محلی

تجربیات فرهنگی مرتبط با
توسعه اقتصادی مایس فراتر از

مدل‌های شایستگی: مدل‌های شایستگی و آموزش حرفه‌ای که توسط دولت‌ها حمایت می‌شوند، جریان ثابتی از نیروی کار ماهر را تضمین می‌کنند. سنگاپور با ارائه دوره‌های "مایس پایدار" و گواهینامه‌های حرفه‌ای که با حمایت مالی دولت همراه است، این شکاف را پر می‌کند. **بودجه تحقیقاتی:** دولت‌ها تحقیقات در بازارهای کار مایس را تأمین مالی می‌کنند تا نیازهای آینده را شناسایی کنند.

چالش‌ها و چشم‌انداز آینده

علیرغم مزایای مداخلات دولتی، چالش‌هایی مانند تکه تکه شدن سیاست‌ها و تنش‌های ژئوپلیتیک وجود دارد. تعرفه‌ها و سیاست‌های ویزا مستقیماً بر اشتغال تأثیر می‌گذارند. علاوه بر این، خطر "تئاتر بهره‌وری" (Productivity Theater) وجود دارد، جایی که کارکنان ممکن است به جای ایجاد ارزش واقعی، بر ظاهر فعالیت تمرکز کنند. (Visier, 2023)

به سوی حکمرانی بازآفرین (Regenerative Governance)

در آینده دخالت دولت‌ها در اشتغال مایس در حرکت، فراتر از "پایداری" (آسیب کمتر) به "بازآفرینی" (انجام خوب بیشتر) نهفته است.

حکمرانی داده‌محور

دولت‌ها به طور فزاینده‌ای از کلان‌داده‌ها برای مدیریت بازارهای کار مایس استفاده خواهند کرد. پلتفرم‌های "مایس هوشمند" داده‌های وسیعی در مورد رفتار شرکت‌کنندگان تولید می‌کنند که می‌تواند برای پیش‌بینی تقاضای نیروی کار استفاده شود. (Zhang et al., 2022)

نتیجه گیری

نقش دولت در تقویت اشتغال پایدار از طریق نمایشگاه‌ها از یک تأمین‌کننده **غیرفعال** زیرساخت به یک شکل‌دهنده **فعال** بازارها و نیروهای کار تغییر کرده است.

شواهد بررسی شده نشان می‌دهد که مداخله دولت زمانی مؤثرتر است که **کل‌نگر** باشد؛ ترکیبی از سرمایه‌گذاری زیرساختی ("دولت کارآفرین") با توسعه مهارت‌های هدفمند (مانند CCP سنگاپور) و ترویج استراتژیک صادرات (مانند AUMA آلمان).

اشتغال پایدار در بخش نمایشگاهی دیگر یک محصول جانبی طبیعی رشد اقتصادی نیست؛ بلکه نتیجه‌ای برساخته از سیاست‌گذاری آگاهانه است

با تشکر از توجه شما!

THE END